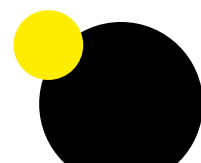

Vi både bor og arbejder bag glas. Antropolog **MARIE STENDER** har besøgt husene, hvor grænsen mellem offentligt og privat rum glider og forandrer sig, når vi kan kigge ind på det private liv – og uhindret ud på byens liv. Glashusene bygger på en forestilling om, at en åben arkitektur modsvares af en åben mentalitet. At synlighed betyder liv, og at uden hækken lever vi mere frit. Men måske er det en illusion?

LIVET I GLASHUSENE

"Forestillingen er, at en arkitektonisk gennemsigtighed modsvarer af en form for mental åbenhed."

Antropolog Marie Stender undrede sig på sine cykelture i København over det stigende antal boliger og kontorhuse med åbne glasfacader. Hun indrettede et kontor i et glashuse og foretog omfattende feltstudier, interviews og analyser blandt medarbejdere og familier i glashuse. Hvad gør synlighed og åbenhed ved mennesker, der bor og arbejder bag glas, og hvilken betydning har glashuse for byrummet?

"Mange arkitekters arbejde er båret af et stærkt ideal om åbenhed, gennemsigtighed og lys. De tænker, at åbenhed er godt, og at endnu mere åbenhed er endnu bedre. Og når det nu er svært at skabe liv i byen, så må man sørge for, at dem, der bor i husene, får byens liv ind i stuen, og at dem, der er ude, kan fornemme det liv og lys, der er inde i husene. Man skaber de åbne facader for at få sammenhæng mellem ude og inde."

ÅBENHEDENS DOGMATIK

Marie Stender har opfundet begrebet "åbenhedens dogmatik"; Forestillingen om, at en arkitektonisk gennemsigtighed modsvarer af en form for mental åbenhed. "De modernistiske arkitekter drømte om, at en opløsning af grænsen mellem ude og inde ville gøre mennesker mere lige og frie. Ved at undersøge livet i glashusene fik jeg øje på, at den drøm lever stærkt hos mange. Vi ser reality programmer, vi snakker i mobiltelefoner i det offentligt rum, og i de moderne restauranter kan vi kigge ind i det åbne køkken. Moderne virksomheder er drevet af en logik om den transparente organisation, hvor alle er lige, og hvor kunderne skal kunne kigge ind."

Også hos beboerne i glashusene mødte Marie Stender forestillingen om, at boligens gennemsigtighed er ensbetydende med social og mental åbenhed. "Åbenhedens dogmatik rummer også et moralsk aspekt. Beboerne fortæller, at når nu arkitekturen er så åben, så ville det være synd og skam at

"Beboerne oplever selv, at de har lagt blufærdigheden fra sig, og at det er de andres problem, hvis de kigger ind."

skærme sig af med gardiner. Og gør man det, er det nok fordi, man har noget at skjule."

BLUFÆRDIGHEDEN FLYTTER UDENFOR

"Umiddelbart tænker man jo, at folk bliver blufærdige af at bo i glashuse. Men jeg opdagede, at det faktisk vender den anden vej. Beboerne oplever selv, at de har lagt blufærdigheden fra sig, og at det er de andres problem, hvis de kigger ind. Beboerne bliver først blufærdige, når de er udenfor og kan kigge ind i andres lejligheder. Ansvar for privatlivets fred er flyttet fra husets beboere til de forbigående. Grænsen mellem privat og offentligt rum forskydes, og på den måde kan man sige, at glasset privatiserer det offentlige rum. 'Åbenhedens dogmatik' forudsætter tanken om et magtmæssigt vakuum, understreger Marie Stender.

"Vi tænker: Åh, hvor er det dejligt, at vi kan rive ligusterhækken ned. Alle kan være åbne og invitere byen ind i stuen. Skidt med, at folk kan se, hvad vi laver, for vi har intet at skjule, og det er kun hyggeligt, at folk kan se, at der er liv. Problemet er bare, at der meget ofte vokser usynlige ligusterhække op foran glashusene. Hvis man fjerner en mur eller en hæk, så udligner man forskellene, tænker vi. Men det gør man bare ikke. Mure bygges og installeres bare på andre måder fx i bevidstheden. Vi markerer fortsat sociale og kulturelle grænser og skaber grænser og kontrol – på andre måder. Beboere fortalte fx, at de vinker til forbigående, der kigger lidt for intenst ind ad vinduerne. På den måde signalerer de, at den forbigående overskrider en usynlig grænse. Men ofte er det ikke nødvendigt at vinke – som forbigående haster man helt automatisk forbi med nedslået blik og i behørig afstand."

NÅR DET OFFENTLIGE RUM BLIVER PRIVAT

"Ønsket om at nedbryde barrierer mellem inde og ude er en sympatisk tanke. Men man glemmer, at der er forskel mel-

MARIE STENDER

Antropolog, projektleder hos rådgivnings- og analysefirmaet Hausenberg.
ms@hausenberg.dk

LÆS MERE

Specialet *Om at bo i glashus* kan bestilles hos Akademisk Boghandel på www.akademiskboghandel.dk

Foto: Hausenberg

"Man glemmer, at synlighed ikke er ensbetydende med liv."

lem privat og offentligt rum, og at synlighed ikke er ensbetydende med liv. Kun få mennesker slår sig ned foran glassfacaderne. De føler sig iagttaget. Vi ønsker at nyde byens liv fra glashuset, men det er som æstetisk sceneri, en tavs forestilling – ikke et pulserende, levende byrum. Det bliver pludselig vigtigt, hvordan alt ser ud. Byrummet skal så at sige opføre sig som god udsigt."

SANSERNE LUKKET INDE

"Vi åbner arkitekturen mere og mere for øjet, men samtidig lukker vi den for de andre sanser. I takt med at vinduerne bliver større, bliver man bedre til at lave husene lyd- og lugtisolerede. Og i takt med at vi fjerner hækken og åbner arkitekturen for at få byen ind, bliver det offentlige rum underlagt kontrol med kameraer og anden overvågning."

"Vi kan ikke regulere os ud af, at mennesker har lyst til at afskærme sig og have noget privat. Vi er nødt til at tage alvorligt, at der er noget, der hedder private rum og offentlige rum. Vi kan sagtens lave nogle interessante ting i samspillet mellem de to, men vi skal arbejde med overgangen og ikke forestille os, at den grænse bare kan rives ned, og at alle er velkomne alle vegne. Tværtimod. Hvis vi bilder os ind, at der ikke er forskel, så bliver de offentlige rum privatiserede og ikke indbydende for folk udefra.

Vi må værne om det offentlige rum, byrummet, som et demokratisk rum. Et sted med lige adgang for alle – et sted, hvor man mødes, høj som lav. Vi må give folk det private rum, som de ikke altid ved, at de har brug for. På den måde skaber vi også bedre betingelser for det offentlige rum."

